



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Johannis Strauchi[i] Jcti Amoenitatum Juris Canonici  
Semestria duo**

**Strauch, Johann**

**Jenae, 1675**

Ecloga Tertia.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-10224**





- |  |   |
|--|---|
| 1. Laudunensis, <i>Laon</i> , Dux & Par Francia.                         | est navale, Veteribus Gesforiacus dictus.               |
| 2. Catalaunensis, <i>Chalon</i> , Comes & Par Francia.                   | 5. Ambianensis, <i>Amiens</i> .                         |
| 3. Sveffionensis, <i>Sveffon</i> .                                       | 6. Noviomagensis, <i>Noion</i> , Comes & Par Francia.   |
| 4. Morinensis. Hujus sedes Teroana Morinorum Bononiam est translata, ubi | 7. Sylvanectensis, <i>Senlis</i> .                      |
|  | 8. Belovacensis, <i>Beauvais</i> , Comes & Par Francia. |

*Abbas Cariloci.*

*Ubi ejus mentio.*

Sylvanectensi Episcopo jungitur Abbas Cariloci in hoc capitulo. Duas Abbantias continet Sylvanectensis Episcopatus; *Maria de Victoriâ*, ordinis S. Augustini, & *Cariloci*, ordinis Cisterciensis, vulgo *Charly*. Hujus nominis quatuor esse in Gallia Abbantias vel Prioratus dicit Bosquetus. At Alteserra duas tantum ponit, unam, hanc nostram, alteram in Bisuntinâ diœcesi, de quâ in vitâ Bernardi Clarevallensis *lib. 4. c. 4.* Hoc loco inscriptio docet, intelligi Abbatiâ diœcesis Sylvanectensis. Hujus Abbatis meminit Alexander III. *cap. cum dilecti. X. de Emt. & vend.* eique rescribit Innocentius III. *cap. ex parte. 10. X. de temp. ordin.* ubi forsân nos plura.

## CAP. II.

### Ad Cap. Rodolphus 35.

#### S U M M A R I A.

- |                                |  |
|--------------------------------|--|
| 1. Priores, qui & quotuplices. | 4. Seculares.                            |
| 2. Claustrales.                | 5. Sagiensis Episcopus. Seez in Normand. |
| 3. Conventuales.               |  |

*Priores, qui & quotuplices. Claustrales. Conventuales.*

**P**riores dicuntur, qui super alias Ecclesiæ alicujus personas constituti sunt, horum alii claustrales, alii conventuales. *Clem. 2. de Rescr.* alii seculares. Claustrales sunt, qui præfunt Cœnobitis post Abbatem vel alium Antistitem, quorum funguntur potestate vicariâ intra monasterii claustra *c. cum ad monasterium. X. de Stat. Monachor.* Conventuales illi, qui principes cœnobio constituti sunt, quibus nullus Abbas vel alius dignior præest. *Clement. 1. §. ceterum. de St. Monach.* Hic Prioratus dignitas est, claustralis non item. *gl. in Clement. 2. de Rescr.* in verbo,



bo, conventualem, & Panorm. in c. nisi. de praben. Seculares di- *Seculares.*  
 cuntur, qui habent beneficium Prioratus, quod solum est regi  
 per clericos seculares. Vide P: Gregor. *syn. 15. c. 18.* Sagiensis Epi- *Sagiensis*  
 scopi meminit Ivo in Epistolis & concilium Aurelianense. Ejus *Episcopus.*  
 mentio quoque est in vitâ S. Ansiberti & S. Opportunæ. Seez in  
 Normandiâ hodie, teste Belleforestio. Eandem facit Vinetus in  
 Aufonium Sajorum civitatem.

## CAP. III.

Ad cap. 37. De monitoriis, præceptoriiis  
& exsecutoriis literis.

## S U M M A R I A.

- |                               |                            |
|-------------------------------|----------------------------|
| 1. Monitoria præcedant execu- | 3. Præceptorias.           |
| torias.                       | 4. Exsecutorias.           |
| 2. Origo monitoriorum.        | 5. Formula præceptoriarum. |

**M**Andat Pontifex, ut si nullæ monitoriæ præcesserint, ex- *Monitoria*  
 secutoriis supersedeatur. Harum literarum origo & *præcedant*  
 progressus hic fuit. Ab initio, ne collatores ordinarii *exsecuto-*  
 gravius conquererentur de imminutis sibi suis juribus, *rias.*  
 Pontifices non statim & primis literis compellebant eos, ad con-  
 ferendum vacans vel proximè vacaturum beneficium: sed primo  
 monitorias scribebant, quibus mandabant ordinarios collatores, *Origo mo-*  
 ut beneficia conferrent, impetrantibus has literas, quibus si non *onitoriorum.*  
 obtemperabatur, inde præceptorias, quibus præcipiebant ordina- *Præcepto-*  
 riis, ut conferrent beneficia, vel vacantia jam, vel propediem va- *ria.*  
 catura, quod si perseverarent, denique exsecutorias dabant, qui- *Exsecuto-*  
 bus Exsecutorem delegabant, qui recipi faceret impetrantem & *ria.*  
 provideret de beneficio. Progressu temporis quia non obstanti-  
 bus prædictis formulis poterat adhuc beneficium ordinarius alteri  
 conferre, c. si soli ordinario. de concessi. prab. in 6. Non ampli-  
 us tres literas per temporum intervalla, sed unas tantum dede-  
 runt, dato statim exsecutore, qui cessante ordinario collatore,  
 conferret. Id agrè ferebant ordinarii collatores, nec destiterunt,  
 donec jure novo rescriptorum de providendo, maximè ad vacatura



tura sublato, jus vetus Canonicum ordinariorum restitueretur. Probantur ea c. 7. 19. 27. 30. 37. 38. 39. & 40. *h. t. Cap. 6. 9. 12. & 14. Eod. tit. in 6. c. 4. 6. 22. 27. 38. X. de præben. & c. 5. de concess. præbend.* Formulam præceptoriarum ex MSto codice Ecclesiæ S. Albini Andegavensis exhibet Franciscus Florens, quam adjiciam:

*Formula  
præceptoriarum.*

*Ad hoc nostrum nos impellit officium, ut Christi pauperibus prout quemq; dignum noverimus præbeamus adjumentum. Hoc ergo officium timentes transgredi, ut petitioni G. Clerici latoris presentium non præbuissimus auditum, ipsum audivimus, & ei de competenti beneficio providere vos monuimus nostro scripto. Quia verò nihil horum factum est præmissis literis, commonemus vos iterum subsequentibus, atq; præcipimus, ut præbenda primo vacantis in vestra Ecclesiâ vestituram eidem Clerico concedatis. Sin autem, de vestra contumaciâ nos penam sumere sentietis.*

### CAP. IV.

#### Ad cap. 2. de consuetudine.

#### SUMMARIUM.

- |   |   |
|---|---|
| 1. Capitulum Lundunense.                                    | 6. Capitulum hoc ubi reperitur.                       |
| 2. Lundunum Scania. Scandina via.                           | 7. Dacia, pro Dania. Ibi testamenta in usu non erant. |
| 3. Bremensis Episcopatus cum Archiepiscopo Hamburg. unitus. | 8. Donationibus dominia transferebantur.              |
| 4. Ansgarioq; collatus.                                     | 9. Scotatio.  |
| 5. Guntharius Coloniensis Archiepiscopus.                   | 10. Significatio & etymologia inquiritur.             |

*Capitulum  
Lundunen-  
se.  
Lundunum  
Scania.  
Scandina  
via.  
Bremensis  
Episcop. cum*

**I**nnoentius III. rescribit Archiepiscopo & capitulo non Lundunensi, ut perpetam legunt exemplaria omnia, sed Lundunensi. Lundunum est metropolis provinciæ Scaniæ in Dania, quæ olim Scandia & Scandinavia dicta. vid. Albert. Crantz. *lib. 1. rer. Danic.* Hic Metropolitanus Lundensis, sicut tota Dania & Suecia suberant primo Archiepiscopo Hamburgensi, deinde unitis Bremensi Episcopatu & Hamburgensi Archiepiscopatu vicariatum sedis Apostolicæ in Danos, Suecos & Slavos obtinuit. Qui summus honos unâ cum Episcopatus Bremensis unione cum Hamburgensi



genſi Archiepiſcopatu collatus eſt Anſgario, Nicolai I. Pontificis beneficio, mandante Ludovico Rege Germaniæ, filio Ludovici Pii. Hamburgo verò capta & vaſtata Normannorum incurſionibus, vacantem Epifcopatum Bremſem in ſolatium uniri juſſit Hamburgenſi Epifcopatui Ludovicus & Nicolaus I. Verba Reſcripti ita habent: *Autoritate omnipotentis Dei, & beatorum Apoſtolorum ejus, Petri & Pauli hoc noſtro decreto decrevimus ſecundum Reverendiſſimi Regis Ludovici votum ipſas prædictas diœceſes, Ham- maburgenſem ſcil. & Bremſem, non deinceps duas, ſed unam eſſe, & vocari, ſubdiq. ſedi, qua Prædeceſſoris noſtri decreto (intelligit Gregorium IV.) Archiepiſcopali munere eſt ſublimata &c. nullus vero Archiepiſcopus Coloniensis deinceps in eâdem diœceſi ſibi vindicet autoritatem &c.* Guntharius enim Coloniensis Archiepiſcopus gravem controverſiam de Bremſi Epifcopatu, qui antea Coloniſi Metropoli ſub fuerat, in invidiam Anſgarii excitaverat, quam tamen Ludovicus Rex & Nicolaus I. compoſuerunt, ſed ita, ut multo poſt tempore ſub Alberto I. Hamburgeniſi Archiepiſcopo demum bonâ fide fuerit ſopita. Vide Adamum Bremſem *cap. 17. Albertum Grantz metropoli lib. 1. c. 19. & ſeqq.* In ipſa Decretali, quæ habetur integra in *cap. 1. compilatione tertia, & in Regiſtro Innocentii lib. 1. epiſt. 418.* refert Pontifex, ſe intellexiſſe, quod regnum Daciæ (ita hoc ſeculo vocabant Daniam) propriis conſuetudinibus Regum ſuorum regatur, unde nullum uſum teſtamentorum ibi eſſe. Id verò & alibi obtinuit, etiam apud Athenienſes, quibus nullum teſtamentum ante Solonem, ut Plutarchus *in Solone* teſtatur. Ita de Germanis in univerſum tradit Tacitus *de mor. Germ.* nullum eis teſtamentum fuiſſe, ut eò minus mirum ſit, apud Cimbroſ etiam, id eſt, Danos id ſimiliter ſervatum fuiſſe. Quid vero fiebat, ſi quis poſſeſſiones ſuas religioſis locis conferre vellet? Indicat Pontifex id fieri ſolere per donationem. Ejus autem in Daniâ formam hanc eſſe tradit, ut modicum terræ donator in manu acciperet, vel in extremitate pallii, quod manu Prælati Eccleſiæ ſuſtinetur, aut ſuper altare ponitur, ſub teſtimonio videntium & audientium, eamque traditionem vulgariter *Scotationem* appellari, eamque Scotationem ſignum non tam factæ

Archiepiſ.  
Hamburg.  
unitus.

Anſgarioq.  
collatus.

Guntharius  
Coloniens.  
Archiepiſ.

Capitulum  
hoc ubi re-  
periatur.

Dacia, pro  
Dania. Ibi  
teſtamenta  
in uſu non  
erant.

Donationi-  
bus domi-  
nia tranſfe-  
rebantur.

Scotatio.

dona-



*Significatio  
& etymolo-  
gia inqui-  
ritur.*

donationis, quam traditæ possessionis esse. Exinde constat, quod donationes valuerint apud Danos, tam inter vivos, quam mortis causa, etiam sine apprehensione corporali, ut docetur in hoc capit. secus atque jure civili veteri, quo donatio non perficiebatur, nisi per traditionem. *l. i. l. pen. C. Theod. de Donation.* Sed à Justiniano effectum, ut nudo consensu perficiatur, vel fictitiâ traditione. *l. quisquis. l. si quis argentum. §. pen. C. Justin. de Donation.* Sola ergo traditione glebæ, id est, gleba fundi delata in Ecclesiam, vel tradita in manum Prælati & imposita altari, donationes fiebant, qui ritus Scotatio dicta est, ut ait Pontifex. Quid nominis sit, varia & partim ridicula Interpretum datur expositio. Sunt, qui à Scotorum gente derivent, quod certum sit hanc gentem peregrinationibus adsuetam & valde hospitalem fuisse, magnisque donis Ecclesias verisimiliter auxisse, quæ liberalitas inde Scotatio fuerit dicta. Sed hæc conjectura per se longe petita est, & ex ipso cap. nostro refutari potest, quia non Scotis, sed Danis ab Innocentio tribuitur. In quibusdam exemplaribus legitur Scatatio, inde suspicantur, à Germanico Schatz formatum esse. Jano à Costa, viro ceteroquin doctissimo, videtur deduci à Scoticâ, quasi Scoticatio. Scoticam autem instrumentam fossorium vocari in veteri Glossario Arabico Latino Vulcanii, eò quod circa codicem terram aperiat. Sed hoc plusquam ridiculum est, neque enim Arabica, neque Latinâ sed Danica vox est, & nolo hisce immorari. Nimirum Skidden / schieten / significat jacere, & translâtè, transferre, alienare. Ita in Legibus Jutharum. *lib. 1. cap. 37.* ubi *deme Dinge schall man Land verschoten / und nergend anders.* id est, pro tribunali seu in foro, non alibi, terræ proprietates alienari potest. Sic in dictis Legibus Jutharum *cap. 21.* *so vðle / als eme dar geschotet wird / dat beholt das Kind.* Est ergo Scotatio ejusmodi effusio glebæ, quâ significatur translatio facta terræ, cujus particula pallio concepta in altari effunditur. Quia ergo gleba terræ fundebatur super altari, vel injiciebatur emtoris pallio, ideo hoc genus traditionis Scott / schott / nobis schutt / schüttung / Scotatio dicta videtur. Nec barbara hæc traditio videri debebat. Nam & olim jure Civili vindicatio fiebat in jure, quasi in re  
præ.



præsenti delatâ glebâ fundi ad Prætorem, & in eâ tanquam in toto fundo vindicatio fiebat: Gellius *lib. 20. c. 9.* Denique moribus Germanorum donatio etiam per alia sÿmbola facta fuisse legitur, ut gladii, galeæ, cornu, crateris, calcaris, strigilis, arcus, sagittæ, chirothecæ, teste Ingulpho *in Chronico Croilandensi*, de quâ re forsan alibi pluribus.

## CAP. V.

## Ad cap. 4. X. de Consuetudine.

## S U M M A R I A.

- |  |  |
|--|--|
| 1. Balduinus, Comes Flandria, & Thomas Maurocenus Patriar. CPol. | 3. Chorepiscopis non licet confirmare.                         |
| 2. Interdicitur Presbyteris confirmatio.                         | 4. Aliter servatum in Alexandria & ipsâ Ægypto, ut & Hispaniâ. |

**C**um Constantinopolis à Francis & Venetis capta esset, Balduinus Comes Flandriæ, unus ex comitibus expeditionis, & Thomas Maurocenus Venetus electus est Patriarcha CPolitanus. Hac occasione ab Innocentio III. CPolin missus est Lucius Presbyter Cardinalis, Legatus Apostolicæ sedis ad componendas res imperii & retinendos Græcos in obsequio & unione Ecclesiæ Romanæ, ad quam modò reverterant. Inter hæc quia acceperat Pontifex simplices sibi presbyteros arrogare, ut sacramentum confirmationis & alia quæ pertinebant ad Episcopos conferrent, solâ consuetudine se defendentes mandavit Pontifex Legato, in illis partibus existenti, ut interdiceret Presbyteris confirmationis sacramentum posthac conferre, quod per chrismatismis unctionem in fronte, & manus impositionem confertur à solis Episcopis. *can. bis. can. manus. de consecr. dist. 5.* Ita ut non liceat Chorepiscopis confirmare, *c. quamvis. dist. 68.* Hac ratione veterunt Innocentius I. in Epist. ad Decentium & Gregorius I. ad Januarium Calaritanum *can. Presbyteris. can. Presbyteri de consecr. dist. 4.* Vide Gregorium I. *lib. 3. Epist. 26.* ad Januarium Calaritanum, quam Gratianus inseruit *can. pervenit. dist. 95.* Aliter tamen



vatum in A. 78

*Amenitarum Juris Canonici*  
*lexandriâ* servatum est in Alexandrinâ & aliis totius Ægypti Ecclesiis. Am-  
*Uipsâ Ægy-* brosius in *Epist. ad Ephesios*: *Apud Ægyptum*, inquit, *Presbyteri*  
*pto, ut S* *consignant, si Episcopus non est.* Apud Hispanos eundem esse usum  
*Hispaniâ.* suggerit Martinus Bracarensis *can. 52.*

## CAP. VI.

### Ad cap. 5. X. de Consuet.

#### S U M M A R I A.

1. *Cenoman.*
2. *Bellonius. Ejus libri observa-*  
*tionum.*
3. *Hypothesis capituli.*
4. *Monachi S. Petri de cultura.*
5. *Interdicto durante non pulsantur campanæ.*

*Cenoman.*

**E**Xstat hoc cap. in c. 4. eod. tit. *Collectione 3.* ad Decanum & Capitulum Cenomanense. Cenomani Plinio & Ptolomæo Galliæ Lugdunensis Populi. Cenomanum, hodie, *Le Mans* Urbs Episcopalis ad Sartam amnem, sub Archiepiscopo Tu-

*Bellonius. E-*  
*jus libri ob-*  
*servatio-*  
*num.*

*Hypothesis*  
*capituli.*

ronensi. Fuit patria P. Bellonii, Medici, qui anno 1546. regnante Francisco I. Gallias, peregrinationem per Græciam, Asiam, Ægyptum, Judæam, Arabiam aliasque provincias orientales susceperat & memorabilia per iter observata tribus libris observationum consignavit. Hæc Ecclesia civitatem interdicto innodaverat, ob excessum, ut ex integrâ decretali videre est, secularis potestatis. Nimirum comprehenderat quidam Helias de Flechiâ Episcopum Cenomanensem & in carcere vinctum retinuit, propter hanc causam Capitulum Cenomanense civitatem interdicto subjecit. Ordericus Vitalis *lib. 8. hist. Eccles. ad ann. 1090.* Inde orta

*Monachi S.*  
*Petri de*  
*cultura.*

*Interdicto*  
*durante non*  
*pulsantur*  
*campanæ.*

lis inter Decanum & capitulum Cenomanense, & Monachos S. Petri de culturâ, ordinis Benedictini, in suburbio Cenomanensi, de quo in *c. Venerabili. Infr. de Censib.* quod Monachi non servarent interdictum generale, ab Episcopo Cenomanensi emissum, pulsatis campanis & apertis januis. Re perlatâ ad Pontificem, Procurator monasterii S. Petri tuebatur se coram eo, oppositâ duplici exceptione, quarum alterâ erat consuetudo monasterii, etiam in generali edicto pulsandi campanas & aperiendi januas.

CAP.



## CAP. VII.

## Ad cap. 1. &amp; 2. de Postulat. prælat.

## SUMMARI A.

1. *Historica hujus capituli explicatio.*  
 2. *Philip. August. superinduxit uxori pellicem.*  
 3. *Ingeberga, Canuti soror.*  
 4. *Hugo de Nuceriis, Michael Senonens.*  
 5. *Petrus Corbolius.*

**H**Æc capitula intelligi benè nequeunt, nisi historicâ explanatione præmissâ. Hunc laborem recipiam in me, futuro fororum gratiâ. Anno Christi 1199. Petrus Capuanus, S. Mariæ in viâ latâ Cardinalis Diaconus ab Innocentio III. in Galliam legatus missus persuadere omnibus modis Philippo Augusto annisus est, ut Mariâ, Ducis Moraviæ & Bohemiæ filiâ, superinductâ pellice relicta, uxorem suam reciperet Ingebergam vel Ingebergim, Canuti Regis Danorum sororem. Sed cum Rex Philippus adduci non posset, ut reciperet conjugem legitimam, Legatus regnum Franciæ sub interdicto ponebat. Nuncii Regii appellabant. Huic interdicto subjectus fuit & Comitatus Antisiodorensis, quem Petrus comes hoc tempore tenebat. Episcopatum verò regebat Hugo de Nuceriis, interdicto non obtemperans. Cum itaque eodem anno moreretur Michael, Senonensis Archiepiscopus, Regis & Canonicorum communi consensu, postulatus est Hugo in Archiepiscopum Senonensem, quam postulationem declarat irritam Innocentius III. in odium Hugonis, quod interdictum non servasset, ideoque suspensionem incurerat, atque Petrum de Corbolio, Innocentii III. quondam præceptorem in locum ejus substituerat. Postquam verò Rex Philippus rediit in gratiam cum Innocentio, & regnum ejus absolutum fuit ab interdicto per Octavianum legatum, Ostiensem Episcopum, idem legatus Petrum Corbolium Cameracensem Episcopum, ad Archiepiscopatum Senonensem promoveri curavit, volente ita Pontifice & Rege consentiente, quamvis cæteroquin ad dignitates Ecclesiasticas & beneficia, citra Regum Galliæ concessionem aditus non pateat exteris. Innocentius III. impetratis

*Historica hujus capituli explicatio.*

*Philip. August. superinduxit uxori pellicem. Ingeberga, Canuti soror.*

*Hugo de Nuceriis, Michael Senonens.*

*Petrus Corbolius.*



ita, quæ desideraverat, omnia Octaviani legati gesta confirmat  
cap. II. h.

## CAP. VIII.

Ad cap. 6. 7. 8.

## S U M M A R I A.

- |                          |   |
|--------------------------|---|
| 1. Præcentor.            | 10. Hugo de sancto Salvatore,<br>Abbas ex alieno monaste-<br>rio. |
| 2. Heli, insula.         | 11. Abbas S. Sylvani Hesdinum.                                    |
| 3. Corbeia duplex.       | 12. S. Leufredi.  |
| 4. Corbeia Saxonica.     | 13. Monasterium Andrense Car-<br>rofenſi ſubjectum.               |
| 5. Capit. 8.             | 14. Balduin, Ingelramus.  |
| 6. Andrenſe monaſterium. | 15. Abbatia de Ham.   |
| 7. Teroana.              | 16. Inſcriptio cap. corrigitur.                                   |
| 8. Geſſoriacus.          |   |
| 9. Carroſum.             |   |

*Præcentor.*

**C**um Londinensis Episcopus Præcentorem de novo instituisse, confirmavit hanc dignitatem Pontifex statuitque ut Præcentor parem dignitatem haberet in Londinensi Ecclesia, quem Præcentores alii in Ecclesiis Anglicanis obtinerent. Cantoria hæc functio quandoque dignitas, quandoque non est, pro consuetudine locorum. Rescribit Pontifex ad Episcopum Heliensem, seu Eliensem. Heli Stagnantium Insularum, maxima, ab anguillarum copia sic dicta, ut ex Bedâ refert Gvil, Malmesburiensis *lib. 4. de gest. Pontif. Angl.* Iste Eliensis Episcopus Cantuariensi Archiepiscopo suffraganeus est: Monasterium Corbiense seu Corbeiense est in Gallia ad ripam Somonæ seu Samaræ in Picardia fluvii, Ordinis S. Benedicti, Ambianensis diocesis, à sanctâ Batilde Clodovei II. cognomento, Inſensati, Regis Gallia viduâ, Saxonici generis heroinâ, in honorem Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli fundatum, anno 662. *Sigebert.* Dicitur Corbeia vetus, ad differentiam Corbeia Saxonica, de qua *cap. 7.* in diocesi Paderbornensi, ad Visurgin anno 822, hortante Adalardo, Colonia scilicet veteris, à Ludovico Pio illinc deducta. Quod Johannes Trithemius ex Henrico de Hervordiâ annotat, &

mo.

*Heli, insula.*  
*Corbeia duplex.*



monumenta Paderbornensia Celsissimi Principis Ferdinandi, Comitis Pyrmontani, Baronis Fürstenbergii pag. 129. editionis Amstelodamensis. Quæ dicitur Corbeia nova Helmoldo *Hist. Slav. Corbeia lib. 1. c. 6.* Abb. Urspergensis *chron. ad annum 920.* Kranzio *Sax. hist. Saxonica lib. 3. c. 1.* & Metrop. *lib. 1. c. 19. & 24.* Hæc primum construi cepta in sylvâ Sollingensi, inde ad Visurgin translata, & jam olim intra fines diœceseos Paderbornenses constituta. In capitulo 8. *Capit. 8.* quod depromptum est ex *lib. 2. Registri Innoc. III. Epist. 19. & est c. 7. eod. tit. in compilat. 3.* Andrensis Ecclesiæ monachus & Procurator monasterii Karofensis super jure eligendi Abbatem in Andrensi monasterio litigabant. Andrense monasterium est in Morinensi seu Tervanensi diœcesi. Teroana, Tervana Morinorum, urbs erat olim Episcopalis sub Archiepiscopo Remensi. Sed anno 1552. funditus deleta est, jussu Karoli V. Imperatoris. Ejus sedes Episcopalis cum parte prædiorum inde Bononiam translata, ubi est navale, veteribus Gessoriacus dictum, pars altera prædiorum cessit Episcopis Audomarensi & Iprensi. Teroanæ rudera spectari in finibus Artesiæ, & vetus retinere nomen refert Miræus. Carrofense in Pago Pictaviensi. Carrofum monasterium, vulgò *p. 18.* S. *Sauveur Charroux*, diœcesis Pictaviensis, ordinis S. Benedicti, fundatum à Carolo M. reparatum à Ludovico Pio. In dedicatione Vindocinensis monasterii apud Sirmundum interfuisse legitur Hugo de Sancto Salvatore Karroffi Abbas. Et nota, quod ex consuetudine effici possit, ut Abbas eligatur de alieno monasterio. Exemplum est in *c. Abbati. Infra. de V. S.* ubi Abbas Sylvani Alciatensis apud Hesdinum Artesiæ oppidum eligebatur de monasterio S. Bertini. Sic Abbas S. Leufredi de Cruce eligitur de monasterio S. Audoëni Rothomagensis, de quo Innocentius III. *lib. 2. Epist. 78.* Occasionem quâ Andrense Carrofensi subiectum fuerit ex Hiperio in chronico Bertiniano recitat Bosquetus: Ita verò habet: Johannes Bertinensis Abbas XXXIX. consecratus est an. Domini MLXXXI. Hujus Abbatis anno III. Balduinus Ghisnarum Comes & Ingelramus Lilariensis dominus à peregrinatione S. Jacobi redeuntes per Pictaviam hospirati sunt in monasterio Carrofensi, & videntes ibi religionem benè vigere, de

L

mo-Ingelmanni.



monachis Carrofenſibus ſecum ad has partes duxerunt, & quidem Balduinus Andrenſe, Ingelramus verò Hamenſe monaſteria in honorem S. Salvatoris fundaverunt. Idem narrat Meyerus in *Anal. Belg. ad annum MLXXXIX*. Et Aubertus Miræus *lib. 2. diſſ. Abbatia de plom. Belgic. c. 23*. Abbatia de Ham, vulgò *de Ham Lez liliers*, hodie diœceſeos Audomaropolitanæ, ordinis S. Benedicti, inter Ham. Æriam & Lilariam Artesiæ oppida. Inſcriptio autem *cap. 8*. ita *cap. corri-* eſt reformanda: *Decano Saresberienſi & Archidiacono & Magiſtro P. Pulverel Canonico Pariſienſi*. Data eſt Epistoſta hæc Laterano *gitur.* X, Kal, April, anno XIV. Pontificatus Innocentii.

## CAP. IX.

## Ad cap. III. IV. V. De poſtulatione Prælatorum.

## S U M M A R I A.

- |                                  |                                |
|----------------------------------|--------------------------------|
| 1. Species cap.                  | 6. Primaria preces.            |
| 2. Imola, Ravenna ſuffraganea.   | 7. Colocenſis Archiepiſ.       |
| 3. Emendatio.                    | 8. Nitrienſis.                 |
| 4. Capitul. 4. & 5. h. t.        | 9. Quinqueceſtenſis Episcopuſ. |
| 5. Strigon. Episcop. Primas Hun- | 10. Veſprimienſis.             |
| garia.                           |                                |

*Species cap.* **S**umtum eſt c. 3. ex *cap. 3. eod. tit. in III. Collect.* Ejuſ hæc ſpecies eſt: Anno MCXCVIII. Guillelmo Ravennatenſi Archiepiſcupo vitâ functo Ravennatenſes Canonici alii Suffridum S. Prædix Presbyterum Cardinalem, cujuſ nomen notatur Sigla S. *cap. 3. h. t. compil. III.* in Archiepiſcopum poſtularunt. Alii, ſed pauciores, Imolenſem Episcopum Ravennatiſ Ecclēſiæ ſuffraganeum poſtularunt. Imolenſis, aliàs Foro Corneliēſis. Imola enim olim forum Cornelii, Ravennæ ſuffraganea, cum antidhac ſub Mediolanenſi metropoli fuiſſet, ut indicat Ambroſiuſ *Epist. XLIV. ad Conſtantium Foro Corneliēſem* & alias pleraſque Æmiliæ Civitateſ Ravennatenſi metropoli ſubjeciſſe Valentinianum III. ex Blondo *Decad. 1. lib. 2.* refert Antoniuſ Bodinuſ. Aſt Innocentiuſ neutram confirmavit. Et Cardinaliſ poſtu-



stulationē propterea, quod ejus opera utilior futura esset Sedi Romanæ legaturæ eam in expeditionem belli sacri, quæ jam instruebatur: Imolensis Episcopi propterea, quod à minori, quàm tertiâ parte fuisset postulatus. Tandem verò Canonicis Ravennatensibus inter se non convenientibus Pontifex Albertum Archiepiscopum ordinavit, ut scribit Hieronymus Rubeus *lib. 6. hist. Ravenn. Emendatio.* In textu, pro *Episcopo Cenolensi*, puto rescribendum, *Imolensi.* In *Capitul. 4. cap. 4. & 5.* agitur de alio Guillelmo, viam universæ carnis ingresso, nempe Strigonienſi Archiepiscopo. Hic Primas Hungariæ *Strigon.* est, qui & Legatus natus, & Regem inaugurandi jus habet, ut patet ex diplomate Innocentii IV, tom. I. historiæ orientalis per Bongarsium editæ. Hujus Sedis Archiepiscopalis privilegia & jura præstantissima videri possunt *ex Epistolâ 156. libri 14. registri Innocentii.* Strigonium vulgò Gran; Canonici Strigonienſes Colocensem Archiepiscopum in ejus locum postularunt, assentiente Andream Duce, tutore Ladislai Regis, nepotis sui, qui pro Colocensi primitias precum suarum transmisit ad Pontificem, ut habetur in antiquâ decretali, idque vel ideo quod postulationes Regis vel tutoris Regii voluntatem requirunt *c. cum inter universas. de elect.* Colocensis Archiepiscopatus Hungariæ vulgò Coloz. *Colocensis* Horum capitulorum etiam in antiquâ collectione tertiâ nomina propria valdè sunt corrupta. Pro Vitriensi, Nitriensis rescribi debet. A, sigla notat Andream Hungariæ Regem. L. Ladislaum nepotem ejus. Quinquiliensis Episcopus est ad Dravum fluvium. Hodie Turco subjectus. Pro *Uvarm. clesiensis* *Vesprin. & Velan.* ut habet Gregoriana editio, vel, ut antiqua; *Episcopus. Watiem. Wesprunen. & Nituen.* lege: Vacciensis, Vesprinienſis, & Nitriensis. Hodie Vesprinienſis sub Turco degit. Nitriensis Episcopus est regni Cancellarius. Vacciensis restituendus etiam est, loco *Natiensis. in cap. 2.* Compilationis quintæ, & legendum: Vaccienſi & Agrienſi Episcopis. Ambo suffraganei Strigonienſis Metropolis. Agrienſis hodie Turcis subjicitur.

## CAP. X.

## Ad cap. 6. de Postul.

L 2

SUM-



1. Calaritanus Episc.

3. Suellis.

2. Emendatio textus.

4. Volatus, μεταβασις.

Calaritanus  
Episc.Emendatio  
textus.

Suellis.

Volatus,  
μεταβασις.

**V**ariat inscriptio. Quædam exemplaria habent. Episcopo Caritanensi, alia Carlatanensi, vel Catalanensi. Alia, non Episcopo, sed capitulo Cabaritano; Sed rectè Calaritano, ut in Raymundanâ. Et ita expressè membranæ optimæ in Bibliothecâ nostrâ Salanâ. Agitur enim de electione, vel postulatione Archiepiscopi Calaritani, in Sardinia, quod est Cagliari. Sed quod Raymundus Sutriensem Episcopum producit, id perperam factum, Suellensem habet Honorius, compilatione quinta. Sunt enim Sutrinus & Nepesinus Episcopatus uniti provinciæ Romanæ in Tusciâ. Suellis autem civitas episcopalis olim Sardinia, nunc oppidulum, cujus Episcopatus unitus est Archiepiscopatu Calaritano. Rescinditur electio in hoc capitulo Episcopi Suellensis, quod electio per canones locum non queat habere, sed postulatio. Quia Episcopus jam Ecclesiæ addictus, ab alia eligi non potest. Quam mutationem Honorius vocat, Volatum. Hæc vox habetur etiam cap. nisi in fine. Infr. de renunc. Alii μεταβασις vocant, alii invasionem & Episcopus in aliam Ecclesiam transiens inceptor & raptor dicitur d. can. 16. Syn. Antioch. Volare & involare est rapere, auferre. l. 6. ff. de inc. rui. naufr. Lucan. lib. 6.

Quod corpore magni  
Projecto rapiat quod Cæsaris invollet artus.

## CAP. XI.

## Ad rubricam, de Electione.

## S U M M A R I A.

1. Electio, χειροτονία.

5. Sors, quid.

2. differt à χειροθεσία.

3. Electionis tres modi.

3. χειροτονία Atheniensium.

7. Inspiratio.

4. In Ecclesiam, à quibus introducta.

8. Scrutinium.

9. Electio per compromis.

Electio



**E**lectio magni momenti res est, quippe ex quâ omnia Ecclesiarum mala & incommoda manant; ut rectè censet Chrysostomus *lib. 3. de Sacerdot.* Electio χειροτονία, quod in electionibus consensus protensis manibus fieret: Alia hæc est atque ἑπίθεσις χειρῶν, χειροθεσία. χειροτονία fiebat elatis manibus, acclamante universo populo. Eligentes attollebant palmas & per hanc sublationem numerabantur eligentes, ut refert Zonaras *ad can. 1. Apost.* Hanc vocem δὲ τὸ ἔξωθεν in Ecclesiam translata esse notat Justellus notis *ad Codicem canonum Eccl. univ.* Apud Athenienses duplicem rationem fuisse constituendi magistratum, quosdam per κληρῶν electos, qui κληροταὶ δεχαί, & locus, in quo deligebantur, κληροτήριον, quosdam verò per χειροτονίαν, qui χειροτονηταί. In Ecclesiam hunc morem receptum legimus Paulo & Barnaba Presbyteros per singulos civitates χειροτονία, hoc est, suffragio & consensu populi ordinantibus *Act. 14. 23.* Electionis origo à Deo immediatè in cunabulis Ecclesiæ procedebat. Duodecim enim Apostoli vel à piscatione, vel à mensâ numulariorum vel aliis occupationibus à Christo ipso sunt vocati. Electionis viam ipse Dominus in personâ Matthiæ ostendit. Is mediatè electus fuit ab Apostolis, immediatè à Spiritu sancto, qui prius eum vocavit, vocatum autem ita congregatio declaravit. *Prax. Apost. segregate mihi Barnabam & Saulum in opus ὃ ἠεγορέκλημαι αὐτῆς, in quod eos vocavi.* Declaratus ergo fuit per sortem Matthias, quæ sors est res in dubitatione humanâ divinam indicans voluntatem, ut ait Augustinus *in Psalmum trigesimum.* Hæc alia sors est, quàm calculorum, tesserarum, globulorum, lapillorum, in urnam, vel hydriam, vel galeam conjectorum sortitio, quæ in electionibus Prælatorum improbat. *c. Ecclesia. infra de sortileg.* Porro in hoc titulo tres electionis modi ponuntur: Per inspirationem, per scrutinium, & per compromissum. Inspiratio si ne omni suffragio videtur peragi, impulsu Spiritus S. c. quia propter. Sic Ambrosius infantis voce divinâ inspiratione ex catechumeno nondû baptisatus, *c. statuimus. s. his omnibus. dist. 61.* Episcopo conelamatus est, & ab omnibus unanimiter recepto, ut scribit Paulinus ejus vitâ. Hoc modo creditur Leo XI. Pontificatum iniisse, Ita fer-

Electio χειροτονία.

Differt à χειροθεσία.

A χειροτονία Atheniensium.

In Ecclesiam à quibus introducta.

Sors quid.

Electiois tres modi. Inspiratio.



*Scrutiniū.**Electio per  
compromis.*

tur electus Nicolaus ex laico in Episcopum, Beatus Severus assumptus ex lanificio in Archiepiscopum. Sed videtur hic modus antecedere vel certè comitari reliquos, præsertim in concordia electione. Indicat enim concordia præsentiam Spiritus S. Vide cap. 2. h. tit. in 6. ubi ex scrutiniis dicitur jus eligendi oriri. Scrutinium fit singulorum votis clam, vel ut Polybius loquitur *ἕκαστον* collectis, cujus ritus celebres erant in examine Catechumenorum, adhibito exorcismo apud Leonem magnum Epistolâ quinta. Ne scilicet pateat omnibus, quæ agantur, *can. 4. Synodi Laodiceæ*, & ne electiones in præsentia audientium fiant. Denique per compromissum fit electio, cum uni vel pluribus eligendi potestas committitur. *c. Sacrosancta h. t.* quorum judicio standum est, nisi indignum elegerint. *c. causam. 8. h. t.* Id olim usurpatum in summâ discordia plebis & cleri docet concio habita à Sidonio Apollinari in electione metropolitani Bituricensis. Formam scrutiniū refert Onuphrius Panvinius in annotationibus ad vitam Clementis V. apud Platinam, quibus peragitur electio Pontificis quandoque: Cardinalium, inquit, qui conclave ingrediuntur, solent quilibet seorsum eligere & describere proprio codicillo, quem eligat, & proprio anulo codicillum seu breve obsignare, dehinc in calicem, quem tenet Decanus ante altare injicere, postea verò numerantur brevium suffragia.

## CAP. XII.

## Ad cap. i. X. de Elect.

## S U M M A R I A.

- |                                       |                                  |
|---------------------------------------|----------------------------------|
| 5. Hodie populus excluditur.          | 3. Electio olim ad populum simul |
| 1. Capitulum exstat in compil. primâ. | perinebat.                       |
| 2. Presbyteri quomodo olim eligendi.  | 4. Solennitas eligendi tempore   |
|                                       | Constantini.                     |

*Capitulum  
exstat in  
compil. pri-  
mâ.*

**L**ucius Pontifex, vel, ut alii Codices, Pius, vel Alexander, variat enim lectio, constituit, ut Presbyter eligatur à fratribus. Habetur hoc capitulum integrè in compil. primâ, unde constat Raymundum id truncatè in compilationem suam retulisse: Ita autem habet: *Nullus in Ecclesiâ, ubi duo vel tres fratres*



in congregatione fuerint, eligatur Presbyter, nisi eorum electione, & Presbyterum convocatis iisdem etiam parochianis, atque in unum consentientibus, quomodo olim enim electio & ad populum pertinebat. Vide Cyprianum *lim eligendi lib. 1. Epist. 4. can. 26. & 28. caus. 16. q. 1. can. 3. & 7. dist. 24.* Hæc di. de re notatu digna est *l. 49. C. T. de Decur.* ex quâ solennitas clericorum eligendorum tempore Constantini Imp. perspicitur. ad populum Nempe si in clericum eligendus quis erat, primo debebat assensus simul perti- accedere ejus corporis, ex quo erat. Deinde & totius populi vo- nebat. cibus debuit expeti. Etsi enim synodi Laodicenæ *can. 13. electio- Solennitas nes plebi permissæ non fuerint, μή τοῖς ὄχλοις ὀπιτρέπειν τὰς ἐκ- eligendi λογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατεῖον,* semper tamen *tempore ratio populi in suffragando fuit habita, ut, præter citata modo Constanti- loca, ostendit epistola synodica concilii Nicæni apud Theodore- ni, tum lib. 1. c. 9. ibi: εἰ καὶ λαὸς αἰρεῖτο.* Nazianzenus *orat. XI. de Athanasio.* Augustinus ad Alypium & ad Severum *epist. 27.* Vide Jacob. Gothofr. *ad l. 49. C. T. de Decurionib.* ubi addit hunc morem diu stetisse in Galliâ, idque ex pluribus Gregorii Turonen- sis constare locis *lib. 4. c. 26. lib. 8. c. 22. & initio lib. 10.* ex Syno- do Aurelianensi, *5. c. 11.* ejusque consensionis civium formula ex- stat ap. Marculphum *1. form. 7.* ibi Bignonius. Junge Vicent. Cab- bot. *lib. 1. disp. c. 2.* Confer etiam *L. 6. & 17. C. T. de Epif. & Cler.* Etiam in ordine Romano populo convocato ordinandi eliguntur & eorum ordinatio publicatur. Sed hæc consuetudo paulatim abiit in desuetudinem. Ideo Raymundus detraxit ea, quæ ad jus laicorum pertinent, & in antiquis compilationibus habentur. Eo denique res venit, ut Clemens V. Ecclesias cathedrales in Curiâ vacantes, Benedictus XI. quatuor Ecclesias patriarchales, & Episcopales Ecclesias apud sedem apostolicam, quomodocunque vacantes, aut vacaturas, denique Pontifices posteriores omnes Ecclesias episcopales, sive in curiâ sive extra sibi reservarint *per regul. 3. Cancellaria.* Regibus tamen Hispaniæ, Lusitaniæ, Galliæ, Poloniæ, potestate nominandi relicta & solâ sibi Episcoporum confirmatione & institutione retentâ. Ut adeo in solâ Germaniâ consuetudo electionis Episcoporum à Canonicis faciendæ per- concordata Germaniæ servetur. Wagenereck. *ad cap. II. de Elect.*

Hodie po-  
pulus exclu-  
ditur.

CAP.



## CAP. XIII.

## Ad cap. 6. de Elect.

## S U M M A R I A.

1. Capituli hujus fons.

3. Alexandri partes quinam secuti.

2. Schisma Cardinalium. Octavianus Antipapa, Imperatori adberens.

4. Historia concordie inter Alex. III. &amp; Frider. I. Imp.

*Capituli hujus fons.**Schisma Cardinalium.**Octavianus Antipapa, Imperatori adberens.**Alexandri partes, quinam secuti.**Historia concordie inter Alex. III. & Frider. I. Imp.*

**E**st Alexandri III. & agit de electione summi Pontificis, desumptum ex canone primo concilii generalis Lateranensis sub Alexandro hoc III. quod statim post pacem inter Fridericum Imp. & Pontificem initam fuit habitum. Occasionem præbuit huic constitutioni perniciosum schisma, quod octodecim annis duravit adversos Alexandrum à viginti tribus Cardinalibus electum. Octavianus enim quidam fretus auctoritate Imperatoris, Victoris nomine assumpto, à duobus aut tribus Cardinalibus erat electus, cui mortuo Guido Cremensis & postea Johannes Abbas Strumentensis successerunt. Antipaparum partes sequebatur Germania & Italia pars maxima, quæ Imperatori adhærebat. Alexandri partibus primum Gallia, inde & alia regna Constantinopolis, Anglia, Scotia, & reliquis quasi orbis, ut est apud continuatorem Aimoim *lib. 5. c. 55.* adhæserunt. Pertinent ad hoc schisma *c. 5. h. 1. & c. 1. Infra de schism.* sumtum ex *c. 2.* dicti concilii Lateranensis. Fugit in Galliam Alexander, sicut & ejus prædecessores Calixtus & Paschalis II. Plura de hoc schismate ex Arnulphi Lexoviensis, Johannis Sarisberienensis & Petri Cellensis epistolis legi possunt. Potissimum verò ex Radevico de gestis Friderici *lib. 2. c. 50. 51. 54. 55. 56. 66. & seqq.* Junge Gvilelmum Neubrigensem *lib. 2. c. 9.* Et Petrum Blesensem *Epist. 48.* ad Wilelmum Papiensem Cardinalem, cujus potissimum opera pax inter Imperatorem & Papam facta est Venetiis *anno 1177. Neubrigens. 3. 2.* Edita est Lutetiæ Parisiorum *anno 1632.* historia concordie inter Alexandrum III. & Fridericum I. auctore Felice Conterelo Bibliothecæ Vaticanæ custode. Videantur etiam gesta ipsius Alexandri III. ex codice Vaticano MS, in fine dictæ historiæ. *p. 189. & Francisc. Florens. Antecessor Aurelianensis.*

CAP.



## CAP. XIV.

## De Cardinalibus. ad d. c. 6.

## S U M M A R I A.

- |                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| 1. Cardinales Pontificem eligant. | 6. Postea ad clerum Rom. hæc indigitatio restricta. |
| 2. Ritus eligendi Pontificem.     | 7. Cardinalium tres ordines.                        |
| 3. Cardinales, qui olim.          | 8. Tituli, quid.                                    |
| 4. Oratoria.                      | 9. Patriarchia quæ.                                 |
| 5. Olim omnes clerici Cardinales. | 10. Cardinales quot.                                |
|                                   | 11. Diaconi.  |

**C**onstituitur jus singulare hoc capitulo, ut soli Cardinales Pontificem eligant, eumque verè electum censer, quem duæ partes elegerint, quamvis olim, sicut in reliquis electionibus major & sanior pars sufficeret. *can. 10. dist. 29.*

De electione Pontificis latè Barbosa *lib. 1. Jur. Eccles. c. 1. à n. 30.* ubi recenset varias de illâ Pontificum constitutiones, quarum ultimam edidit Gregorius XV. cujus mandato prodiit etiam ceremoniale, quo ritus hujus electionis describuntur. Sed redeamus ad Cardinales: Ita dicebantur olim clerici, qui non per modum provisionis, aut transcursum & ferè mutuatò, & ad tempus, sed qui fixè ac permanentè ad exercenda ecclesiastica ministeria illius Ecclesiæ propria collocarentur, ait *M. Ant. de Dominis, de Rep. Eccl. 4, 5, 5.* secutus procul dubio Onuphrium in explicatione vocum obscuriorum Ecclesiasticarum. Non aliter & Baronius *annal. 1139.* ubi de Diaconis Cardinalibus ait, quod licet diversis in locis agerent, unius tamen Ecclesiæ, ejusdemque primariæ cardine continerentur. Freinshemio non antiquior occurrit mentio, quàm circa annum 560. quum Johannes III. dilectis filiis Cardinalibus clericis Apostolorum scribens, significat se Ecclesiam illam titulum cardinalem constituere. Significavit ergò olim Cardinalis nil aliud, quàm ordinarios & fixos certæ Ecclesiæ clericos, neque Romanæ tantum Ecclesiæ, sed aliis quoque titulatis sui fuere Cardinales. Baron. *Annal. CXII, 5.* Titulatis, inquam, id est Ecclesiis ad publica ministeria Ecclesiastica deputatis. Erant enim præter

Cardinales  
Pontificem  
eligant.

Ritus eli-  
gendi Pon-  
tificem.  
Cardinales,  
qui olim.

M has



**Oratoria.** has etiam oratoria, ad privatas tantum orationes, seu sepulturas  
**Olim omnes** fabricata. Vide *M. A. De dominis. 4, 5, 5.* Fuerant itaque omnes  
**clerici Car-** Clerici ordinarii atque Cardinales olim. Postea cum quidam  
**dinales.** cœperunt addi, qui nomen quidem clericorum ferrent, cæterum  
 functione carerent, ad horum differentiam nomen Cardinalium  
 frequentari cœpit. Eadem ratione, quâ Professorum in Acade-  
 miis titulus tamdiu solus audiebatur, quâm diu nulli supernume-  
 rarii crearentur. His verò obtrudi cœptis, quod vix uspiam, quâm  
 in hoc Salanâ, frequentius fit, nomini Professoris, intra numerum  
 constituti, ut à supernumerariis discerni queat, addi solet titulus  
 ordinarii. Sic quamdiu consilarii solum appellabantur, qui a-  
 ctu & opere tales, simplex hæc nominatio satis erat ad officium &  
 dignitatem istam exprimendam: Ex quo verò hodie & titulares  
 Consilarii nati sunt, addenda fuit Consilariis veris, & in actu  
 positis, nota eines würcflichen Rathes/ ut benè observat Freinshe-  
 mius *diatr. 1.* Quâ verò ratione ad solam Romanam Ecclesiam,  
 hæc indigitatio adstringi cœperit, explicat Volaterranus *l. 22. An-*  
**Postea ad** *thropol.* Nimirum sicut urbis Romæ Episcopus cæteris præstabat,  
**clerum,** sic etiam clerus Romanus, cui titulos Evaristus primus omnium  
**Rom. hæc** distribuit, iidemque Pontifici de communibus fidelium rebus ad-  
**indigitatio** sistebant, cardinalium appellationem sibi soli vindicavit. Vide *M.*  
**restricta.** *A. De dom. 4. 5, 29. & 30.* Gerunt cognomen Cardinalium tres or-  
**Cardinaliū** dines Clericorum in Ecclesiâ Romanâ, Presbyteri, Diaconi, & se-  
**tres ordi-** cuti illos multo post tempore Episcopi. Presbyteri Cardinales  
**nes.** omnium censentur antiquissimi. Hi præerant Titulis. *Tituli*  
**Tituli, quid.** nihil aliud sunt quâm templa in memoriam sanctorum erecta, &  
 per urbis regiones distincta, in quibus animarum cura à Presbyte-  
 ris, qui ibi commorabantur, habebatur. Horum titularum ab  
 initio non ita erat numerus magnus sed cum tempore auxerunt ad  
 XXVIII. Et quidem hac occasione. Veteres Romani Pontifices  
 quinq̄ue in urbe majores Basilicas constituerunt, quas Patriarcha-  
**Patriarchia** les, palatia autem illis adjuncta, Patriarchia, appellabant. Ea fue-  
**qua.** runt, I. Basilica Lateranensis, quæ & Constantiniana & S. Salvato-  
 ris, item S. Johannis est appellata. II. Basilica S. Petri in Vaticano.  
 III. Basilica S. Pauli extra muros. urbis viâ Ostiensi, IV. Basilica S.



Mariæ Majoris, alias ad Præsepe. V. Basilica S. Stephani & Laurentii extra muros urbis viâ Tiburrinâ. Is numerus placuit ob quinque orbis Patriarchas Romanum, CPolitanum, Alexandrinum, Antiochenum & Hierosolymitanum, ut quoties contigisset, hosce Patriarchas ad urbem accedere, eorum unus quisque suam sibi Ecclesiam, sedemque ac palatium ibi haberet. Prima ergo Basilica Romanam Ecclesiam repræsentat. Huic septem Episcopi ex circumvicinis civitatibus sunt assignati, qui statis diebus coram Romano Pontifice sacra celebrarent, vel Pontifici celebranti adfisterent. Secunda Basilica Patriarchalis typum gerit Orientis seu Ecclesiæ CPanæ, eique assignati sunt septem Presbyteri Cardinales. Tertia repræsentat Ecclesiam Alexandrinam, cujus ministerio septem itidem assignati sunt Presbyteri Cardinales. Quarta Ecclesiam Antiochenam, cum septem Presbyteris Cardinalibus: Quinta Hierosolymitanam refert & habet similiter septem Presbyteros Cardinales. Septem igitur Episcopi & Presbyteri 28. faciunt 35. Cardinales sacerdotes, quibus accedunt 18. Diaconi, qui numerum Cardinalium conficiunt 53. Sub Leone X, plus minus 65. Cardinales simul viventes fuerunt. Quum igitur Presbyteri Cardinales numerum 28. excederent, inveniendi etiam erant novi tituli.

*Cardinales quot.*

Diaconi initio septem, singuli binis urbis regionibus præerant. Ex iis primus Archidiaconus vel Diaconus Cardinalis appellari cœpit: Postea fuit statutum, ut in singulis urbis regionibus singuli essent Diaconi, sic facti sunt XIV.

*Diaconi.*

Denique Episcopi Cardinales sunt septem, Ostiensis, Portuensis, SS. Rufinæ & Secundæ, aliàs Sylvæ candidæ. Sabinus Prænestinus, Tusculanus, Albanus. Hi quinque Ecclesiis Patriarchalibus in urbe sunt assignati.

## CAP. XV.

Ad idem cap. 6.

S U M M A R I A.

1. *Canones, ubi de Pontifice eligendo.*
2. *Canon 1. dist. 23. vindicatur contra Baronium.*

M 2

3. Au-



3. Auctoritate P. Damiani.

7. Idem fecit Otto. 1.

4. Correctorum Gregorianorum.

8. Alexander III. electionem Pontificis ad Cardinales retulit.

5. Innocentii III.

6. Adrian. Papa Karolo M. cessit electionem Pontificis.

9. Conclave quando introductum.

Canones,  
ubi de Pon-  
tificis eli-  
gendo.

Canon. 1.

dist. 23. vin-  
dicatur

contra Ba-

ronium.

Auctoritate

P. Damiani.

Correcto-

rum Grego-

rianorum.

Innocentii

III.

Adrian. Pa-

pa Karolo

M. cessit ele-

ctionem

Pontificis.

Idem fecit

Otto. 1.

Alexander

III. electio-

nem Ponti-

ficis ad Car-

**A**lexander III. ait initio hujus *cap. 6.* super electione Pontificis prædecessorum constituta manasse. Ea habentur

*can. 1. dist. 23. can. 21. 22. 23. 28. in fin. 29. & seqq. quatuor. dist. 63. & totâ distin. 79. & initio Registri Gregorii VII. Im-*

*primis notari meretur can. 1. dist. 23. & jungi cum can. 1. & 9. dist. 23. vin-*

*79. contra Cardinalem Baronium, qui eum in dubium vocat, de-*

*sumtus ex concilio Lateranensi, habito in Basilicâ Constantinianâ*

*sive Lateranensi Patriarchio præidente. Nicolao II. cujus decreti*

*meminit P. Damiani, qui eo tempore florebat, in disceptatione*

*synodali, inter Regis Advocatum & Ecclesiæ Romanæ defenso-*

*rem, eumque verum & legitimum agnoscit defensor ipse Ecclesiæ*

*Romanæ. Critici etiam Gregoriani testantur, hujus decreti inte-*

*rum Grego-*

*rum exemplum esse in vetustissimo libro Abbatia monasterii Far-*

*riensis, literis Longobardicis ante annos penè quingentos scripto.*

*Quin & Innocentius III. verba ipsius canonis refert *sermone III. de**

*consecratione Pontificis. Ex quo constat, Pontificis Romani ele-*

*ctionem, sicut reliquorum Episcoporum, fuisse penes clerum, po-*

*pulum & Imperatores. Nam Adrianus II. Carolo Magno facul-*

*tatem constituendi Pontificis libere subjecit, & agnovit ultro.*

*Quod jus cum Ludovicus Pius insuper habuisset, iterum translato*

*imperio ad Germanos, Leo VIII. Ottoni II. cessit. Quæ quamvis*

*à Baronio & Binio vel suspecta vel falsa dicantur, quasi primum à*

*Sigeberto conficta, apud collectores tamen Canonum, etiam Gra-*

*tiano antiquiores, saltem Sigeberto coætaneos reperiuntur. Vide*

*Ivonem parte 5. c. 79. & seq. A. August. dial. 13. lib. 2. de Emend. Gra-*

*tiani, P. Damiani, Epist. 20. lib. 1. & 11. lib. 8. Tandem Alex. III.*

*hoc nostro *cap. 6.* ad solos Cardinales definit electionem Ponti-*

*ficis pertinere. Sanè tentatum id fuerat ab Innocentio II. quo*

*mortuo primum Cælestinus II. rejectis suffragiis populi & cleri*

*creatus est, adde Onuphrium in notis ad Vitas Innocentii II. Cle-*

*mentis.*



mentis III. & Alexandri. Sub Gregorio X. in concilio Lugdunensi generali hoc nostrum capitulum 6. confirmatum est, forma- que conclavis introducta, & electionis solennia definita *canone Conclave primo dicti concilii, unde petitum est c. 3. de Elect. in 6. Quod ca- quando in- put 3. per cap. 2. de Election. in Clementinis iterum fuit declaratum: troductum.* Posteriores enim Pontifices sensim recesserant ab observatione Gregorianæ legis. Vide Onuphrium ad vitas Gregorii X. Johannis XXI. & Clementis V. Junge Johannem Andreæ ad c. 3. de Elect. in 6.

## CAP. XVI.

## Ad c. 16. &amp; 17. de Elect.

## S U M M A R I A.

1. Species facti.

3. Pennensis Episcop.

2. Monasterium Scaffhusense.

**H**Oc caput petitum est *ex cap. i. h. 1. collectionis III. & ex- stat apud Innocentium lib. 2. Epist. 30.* Species hæc est: Va- cante Abbazia Schaffhusensi, electus est Abbas R. senior. *Species Electioni sese opposuerunt R. Junior & Monachorum a- facti.* llii. A sede Apostolicâ R. senior coactus est transigere & Abbatiam relinquere, custodiâ & prioratu à Cælestino III. ad vitam accepto. Sed adversariis transactioni minimè stantibus ad sedem Apostolicam appellavit, interim Legatus sedis apostolicæ monachos suspendit & monasterium sacris interdixit. Ipsi vero suspensi à sacris non abstinuerunt, ideo ne ad electionem Abbatis procederent post appellationem interpositam R. Junior in Abbatem electus, ab Episcopo diocesano benedicitur. Re ad Innocentium III. delatâ, qui Cælestino proximus successit, R. senior electionem R. Junioris rescindi petebat, Pontifex decrevit appellationem à R. seniore non jure interpositam. Monasterium sancti Salvatoris Schaffhusense est ordinis Benedictini in Episcopatu Constantien- *Monasteria- si, quod à Burchardo Comite Nollunburgensi conditum tradit Jo- um Scaf- achimus Vadianus lib. 2. de veteribus monast. Germania. Ejusdem busense.* meminit Bertoldus Constantiensis ad annum MLXXXIII, & novissimè Gabriel Bucellinus in Chronologiâ Constantiensi ad annum 1083. Inscriptio capitis hujus est: *Abbatibus de Cellâ S. Petri &*



Mutinesibus alias Nutriensibus Abbatibus. Additur in 3. compilatione, & preposito Vercellensi.

Pennensis  
Episcop.

Cap. 17. inscribitur Pennensi Episcopo. Penna vel Pinna, *Citta di Penna*, urbs est Episcopalis Vestinorum in Aprutio antiquâ gentis Farnesiæ. Hic Episcopatus unitus est Atriensi, sub Archiepiscopo Theathino regni Neapolitani.

## CAP. XVII.

### Ad c. 18. & 19. X. de Elect.

#### S U M M A R I A.

- |   |   |
|---|---|
| 1. Cap. 18. & 19. agit de electione<br>Metrop. Capuensis. | 4. Explicatur capitulum.                                |
| 2. Emendatio inscription.                                 | 5. Vice Regiâ, quid.                                    |
| 3. Electio inter tres menses faci-<br>cienda.             | 6. Innocent. III. tutor testamentarius<br>Friderici II. |

Cap. 18. &  
19. agit de e-  
lectione  
Metrop. Ca-  
puensis.  
Emenda-  
tio inscri-  
ption.  
Electio in-  
tra tres  
menses fa-  
cienda.  
Explicatur  
capitulum.

**C**ap. 18. desumptum est, ex c. 3. eod. tit. in 3. Compilatione. Scriptum ad Capitulum Capuanum: Conjungendum autem est cum capite sequenti petito ex eâdem compilatione, c. 4. Utrumque enim pertinet ad electionem Metropolitanam Capuensis. Emendanda itaque inscriptio cap. 19. & pro Archiepiscopo, scribendum Archidiacono. Archiepiscopus enim nullus tum erat, quippe mortuus apud Panormum & agebatur de alterius electione. Quæ electio fieri debet intra tres menses ex concilio Chalcedonensi *can. 25. can. quamvis dist. LXXV.* Sed potest tamen id tempus arctari à Capitulo & absentibus brevior terminus præfigi. In hoc igitur capite nostro à Capitulo Capuano non amplior terminus quàm duoecim dierum datur absentibus, ad Electionem perveniendi causâ, quod probat Pontifex hac ratione, quod terminus trium mensium constitutus sit favore Capituli, cui, tanquam juri pro se introducto, liceat renunciare, maximè si periculum sit in morâ, neque etiam vocandi sunt, qui Episcopi obitum præsentialiter cognoverunt, ut loquitur Innocentius in nostro cap. id est, illi qui præsentibus fuerunt tempore morientis. Episcopi non debent vocari. Neque enim certiorari debet, ut loquuntur nostrates *l. 1. fin. ff. de Act. Em.* qui non ignoravit.

Et



Et mandat porrò ut electione canonicè factâ, nuncios ad se mit-  
tant, per quos à Pontifice vice Regiâ postuletur assensus. Quare *Vice Re-*  
verò vice Regiâ? Cur præter confirmationem Pontificis, etiam *giâ, quid-*  
jubetur, postulari assensus vice Regia? Interpretibus hic hæret a-  
qua, ut videre est apud Abbatem Panormitanum hic. Sed ratio *Innocent.*  
ex historia ejus temporis petenda. Constantia, vidua Henrici VI. *III. tutor te-*  
Imperatoris & Regis Neapolitani testamento tutelam Friderici, *stamentariis*  
filii sui impuberis Innocentio III, & sedi Apostolicæ commise- *Friderici II.*  
rat. Itaque in universo regno Neapolitano & Principatu Capuæ  
vices Regis & domini gerebat, ut Tutor Friderici pupilli. Dupli-  
cem ergò gerens personam Pontifex & Regis & Pontificis, assen-  
sum quidem suum vice regiâ sed gratiam Apostolicæ confirma-  
tionis ut Pontifex desiderabat. Ergone Reges ac Principes con-  
currunt ad electionem Episcoporum? Ita sanè prout pluribus à  
nobis tractatum est ad dist. LXIII. publicè, superiore anno cum  
Gratianum explicarem.

## CAP. XIIX.

## Ad c. bonæ memoriæ. 23. de Elect.

## S U M M A R I A.

- |  |   |
|--|---|
| 1. Species capitulis.                                | 5. Ordines in partes scissi.                      |
| 2. Conradus, Comes de Witelsbach.                    | 6. Sigfridus confirmatur à Pontifice.             |
| 3. Odium Innocentii III. erga Philipp. Ducem Svevia. | 7. Judicium Ulpergensis super electione Sigfridi. |
| 4. Criminatur eum ap. Imperii ordines.               | 8. Cur Pontifex postulationem Lupoldi rescidit.   |

**E**legans species est hujus capitulis: Conrado Archiepiscopo Moguntino, Comite de Witelsbach, diem functo, lis fuit in Ecclesiâ Moguntinâ, super electione novi Episcopi. Litis hujus causa existit odium Pontificis Innocentii III. adversus Philippum Svevum Ducem: Vix fama de morte Henrici VI. Imperatoris percrebuerat, cum Philippus, ut exequeretur fratri Henrici VI. testamentum celerrimè ex Hetruriâ sese in Germaniam proriperet, Imperiique proceres, promissi, quod filio Hen-

Species capitulis.

Conradus, Comes de Witelsbach.

Odium Innocentii III.

erga Philipp. Ducem Sve-

Hen-



Henrici Friderico II. fecerant, admonuit. Promissum erat tale, ut Friderico Imperium Germaniæ gubernandum darent & literis confirmarent. Postulavit itaque Philippus, ut cum ætas Pupilli procul abesset ab eâ maturitate, quæ in gubernatore requiritur, vel relinqueretur ipsi administratio tutorio nomine, sicut institisset pater testamento, exemplo Henrici III. vel si id è re non videretur, traderetur sibi interea imperium, quo rursus cessurus sit Friderico, ubi adolevisset, ut satis fieret voluntati Parentis & promisso Principum, Europa verò certo rectore non careret. Deliberata sunt hæc & tractata Hagenoæ, consilia gubernante Episcopo Argentinenfè. Oderat Pontifex totam Friderici posteritatem, & quibus poterat artibus premebat, præ cæteris autem Philippum, quod velut metis ipsi circumdatis in Italiâ restrinxerat immoderatam,

*Criminatur* ejus potentiam. Ideò falsis criminationibus eum prægravabat  
*eum ap. Im-* apud Imperii ordines, movitque aliquos Principum, ut eligerent  
*perii ordi-* Bertoldum Zaringiæ Ducem, prædivitem sed sordidè avarum.  
*nes.* Contra hunc adhærebant Philippo alii Principes, & inter hos

Conradus Archiepiscopus Moguntinus, cui propterea, quod Philippo studeret, ademit Episcopatum Pontifex, idemque successori Lupoldo; tertio Sigfrido, quod hostiliter se gereret erga Phi-

*Ordines in* lippum & partes Ottonis, Henrico Leone Duce Saxonie nati, se-  
*partes scissi.* queretur, admissio ac recepto. Hic Sigfridus Præpositus erat S. Petri Moguntini, idemque majoris Ecclesiæ Moguntinæ Præpositus, ut constat ex Trithemio, chronico Hirsaugiensi ad *A. 1200.* & metu Philippi cum affecis suis secesserat in oppidum Bingen, & ne à capitulo sine ipsis electio fieret, appellavit ad sedem Apostolicam. Capituli pars major postulavit Lupoldum, alii Leopoldum appellant, Wormaciensem Episcopum, qui statim ne quid contra postulationem tentaretur, appellavit, & à Capitulo receptus in spiritualibus ac temporalibus cœpit administrare.

*Sigfridus* Pauci, qui de partibus Sigfridi erant, jus eligendi ad se devolutum  
*confirma-* censentes, Sigfridum elegerant. Re ad sedem apostolicam dela-  
*tur à Ponti-* tã Gvido Prænestinus Episcopus, qui tum Pontificiã legatione fun-  
*fice.* ge batur in Germaniã, ex mandato Pontificis causã cognitã postulationem Lupoldi Wormaciensis rescidit, & electionem Præ-  
posi-



positi Sigfridi licet à paucioribus factam, post appellationem confirmavit. Quæ omnia confirmat Innocentius, ut habetur in nostrâ decretali, & legi possunt plura apud Abbatem Urspergensem, Tritheimium in chronico Hirsaugiensi, Arnoldum Lubecensem in supplemento Helmoldi *lib. 6. c. 3.* Serrarium *lib. 5. rer. Mogunt.* Henr. Mutium *lib. 8.* Judicium Abbatis Urspergensis, qui eo tempore Romæ vixit, super hoc Pontificis facta tale est: Electione hac, Pontificem fecisse non iudicium, sed injuriam. Quare hanc operam impendamus isti decretali, ut iustitiam iudicii Pontificalis paulo diligentius, quamvis præter institutum nostrum, inquiramus. Rationes Pontificis cur postulationem Wormaciensis Episcopi rescidit & electionem præpositi, licet à paucioribus factam, & quidem post appellationem interpositam confirmavit, hæ erant. Prima quidem quod postulatio fuisset facta post & contra appellationem à præposito & sociis interpositam. At verò electio facta post & contra appellationem nulla est & irrita. *cap. consideravimus. c. cum nobis supra h. 1.* Secunda, quod postulatio Lupoldi facta fuisset per vim & ræctum, & ob præsentiam Regis. At verò electio facta per impressionem Laïcorum ipso jure nulla est. *cap. Osius 2. h. 1. c. non est permitendum dist. 63.* Tertia, quod postulatus ultro irrepisset seque intrussisset tam in temporalibus, quàm spiritualibus ante admissam postulationem. Si enim scienter eligentes indignum, potestate eligendi privantur, sequitur quod & ultro recipientes postularum ad administrationem, ante quam fuerit approbata postulatio, eligendi potestate privari debeant: Sicut enim electus ministrans ante confirmationem cadit jure suo *cap. qualiter. 17. b.* ita & postulatus ministrans ante admissam postulationem. Idque tanto magis quod postulatio nitatur merâ gratiâ confirmantis, neque per eam jus ullum acquiritur postulato *c. postulationem. supra. de post. pr. alat.* Obiciebatur: At electio à paucioribus erat facta, postulatio à pluribus. Resp. hoc ideò fiebat, quia ob contemptum appellationis postulantes privati erant potestate eligendi, & jus eligendi devolutum erat ad pauciores. Ubi enim major pars scienter eligit aut postulat indignum, potestas eligendi devolvitur ad minorem partem. *c. cum Wintoniensis h. 1. c. gratum. supra de postul.* Quin imò ait Pontifex si

Judicium  
Urspergen-  
sis super  
electione  
Sigfridi.  
Cur Ponti-  
fex postula-  
tionem Lu-  
poldi rescidit.



omnes deliquissent, jus eligendi devolutum fuisset ad Pontificem, tanquam proximè superiorem.

## CAP. XIX.

Ad cap. 24.

## S U M M A R I A.

- |                                   |                               |
|-----------------------------------|-------------------------------|
| 1. <i>Species facti.</i>          | 4. <i>Ecclesia S. Agathæ.</i> |
| 2. <i>Ecclesia S. Salvatoris.</i> | 5. <i>Oeconomus, quid.</i>    |
| 3. <i>Cardinalis S. Susannæ.</i>  |                               |

*Species  
facti.*

*Ecclesia S.  
Salvatoris.*

*Cardinalis  
S. Susannæ.*

*Ecclesia S.  
Agathæ.  
Oeconomus,  
quid.*

Quod Cardinales præter proprios titulos etiam alias possint Ecclesias commendæ nomine gubernare, docet Panormitanus ad hoc cap. In quo proponitur G. tituli S. Vitalis (qui & Vestinæ, sed & S. Gervasii, & S. Protasii titulus appellatur) Presbyter Cardinalis, per oeconomum Ecclesiæ S. Agathæ, cuius administrator erat, iudicio possessorio egisse contra P. Presbyterum Ecclesiæ S. Salvatoris, super Ecclesia ipsâ, quam pleno jure contendebat ad Ecclesiam S. Agathæ pertinere, tam in spiritualibus, quàm temporalibus: sed & pensionem annuam sexdecim denariorum Papiensium subtractam Ecclesiæ S. Agathæ petiit restitui. Contra excipiebat P. presbyter se ad Ecclesiam S. Salvatoris per electionem plebis à Cardinali S. Susannæ, ad quem Ecclesia pertineret, canonicè esse constitutum: Ecclesiam autem S. Salvatoris nullam debere pensionem Ecclesiæ S. Agathæ. Pontifex causâ cognitâ absolvit Presbyterum à petitione Oeconomi quantum ad electionem & institutionem. Non item de pensione annua sex denariorum, quia per multa tempora fuisset persoluta, salvâ, in utroque casu, proprietatis quæstione. Hæc est facti species. Ecclesia S. Agathæ est una ex octodecim, quæ assignatæ Diaconis Cardinalibus, eam administrabat G. Presbyter Cardinalis tituli S. Vitalis, per oeconomum. Oeconomus vice Episcoporum res Ecclesiasticas tractat. *Conc. Tolet. cap. 43. l. 3. in f. C. T. de his qui ad Eccles.* ubi ita definiuntur, qui Ecclesiasticas consueverunt tractare rationes, qui τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων οἰκονομοῦν subibant, de quibus est & Gangrensis concilii c. 7. 8. Et sunt canones.



mones Chalcedonenses 2. 25. 26. Vide Cujac. ad Nov. 3. Jacob. Godof. C. T. de bon. cler. tom. 1. fol. 498. Barbof. ad l. omnes 33. C. de Epif. & Cler. §. hoc nihilominus. Is constituendus erat ex proprio clero *can. 26. Concilii Chalcedonensis.*

## Finis Eclogæ III.

## Amœnitatum Juris Canonici

## ECLOGA QUARTA.

## CAPUT PRIMUM

Ad inscriptionem cap. 26. de Elect. & Ele. pot.

## SUMMARI A.

- |                          |               |
|--------------------------|---------------|
| 1. Emendatur inscriptio. | 4. Mascaron.  |
| 2. Cistercienses.        |               |
| 3. Species facti.        | 5. Raymundus. |

**I**nscriptio apud Gregorium nonum ita habet: Abbati Cisterciensi R. & P. Monachis Fontis frigidi. Addendum: *Monachi inscriptio. Fontis frigidi Cisterciensis ordinis, Apostolica sedis Legatis.*

Cisterciensis ordo, de quo supra quoque Ecloga 2. c. 9. regulam Cisterciensis Benedicti sequitur, sed liberius mutatis cum habitu observationibus quibusdam. Primitus nigris utebantur vestibus, quas B. Martinum & antiquos in Galliâ induisse ex Petro Cluniacensi videre est *lib. 4. Epist. 17.* Canonici verò omnes, qui sub B. Augustini regulâ vivebant, Albis incedebant. Hinc Monachi alii nigri, alii albi. Nigri antiquum nomen retinentes regulam S. Benedicti strictè servarunt. Secus atque Cistercienses. Jacob. de Vitriaco *c. 13. hist. occid.* Cum igitur, ait, à priscis temporibus, in partibus occidentis due tantum fuissent Regularium Diversitates; Monachi scilicet nigri, S. Benedicti regulam profitentes, & Canonici albi, secundum regulam B. Augustini viventes, postquam peccatis exigentibus,